

Aliter videre Dei est mala hominum sciendo reprobare, sicut est illud in Isaia: Et vidit Dominus, et apparuit malum in oculis ejus (1). Nec aliter S. Augustinus: Quid est aliud intelligendum in eo, quod per omnia dicitur: Vidit Deus, quia bonum est, nisi operis approbatio secundum artem facti, quæ sapientia Dei est? (2) Idem etiam colligi videtur ex eo, quod plura ideo dicitur Deus ignorare, quia non approbat, etiamsi sermo sit de existentibus, ut patet ex illo testimonio Habacuc: Mundi sunt oculi tui, ne videas malum (3), quod, interprete S. Hieronymo, ideo dicitur ignorare, quia non libenter videt illud. Idemque exprimitur in eo loco S. Matthæi: Nescio vos (4), ubi pariter sermo est de malorum visione. Ergo e converso quæ Deus videt, libenter et complacendo in eis et approbando illa videt, nimirum scientia approbationis cognoscit.

Probatur alterum, quod opinio hæc sustinet, videlicet scientiam approbationis non esse restringendam ab bonorum duntaxat cognitionem, sed extendendam quoque esse ad possibilem notitiam, saltem practicam, quatenus annexum habet decretum efficax producendi ea secundum directionem prædictæ scientiæ. Nam possible, quorum inest Deo hujusmodi scientia, reapse talia sunt, quæ Deus approbet, complacendo in illis; immo Deus proprie non complacet nisi in iis, quæ ipse facere decrevit.—Sententia hæc satis rationabilis videtur.

Denique alia est opinio contententium, divisionem scientiæ divinæ in scientiam simplicis notitiæ atque approbationis diminutam esse, nisi addatur tertium membrum, scientiæ nempe visionis. Arbitrantur nimirum scientiam simplicis notitiæ etiam in hac divisione æque valere ac scientiam possibilem, scientiam autem approbationis terminari ab bona duntaxat existentia: quare agnoscendam esse aliam scientiæ rationem, quæ terminetur ad mala existentia. Pro qua opinione citantur

(1) In libro *De essentia divinitatis*, paulo post medium inter opera S. Augustini.

(2) S. August., *De civit. Dei*, lib. 11, cap. 21 initio.

(3) *Habac.* cap. 1, vers. 13.

(4) *Matt.* cap. 25, vers. 12.

S. Bonaventura (1), Durandus (2) alique apud P. Didacum Ruiz de Montoya (3). Verum si nomen scientiæ simplicis notitiæ sumamus hic non prout isti scriptores, sumunt tamquam identicum scientiæ simplicis intelligentiæ, quæ visioni opponitur secundum acceptionem vocis superius in secunda divisione declaratæ, sed in alio sensu, comprehendente quidquid Deus non approbat complacendo in illo, plane videt bimembrem divisionem in scientiam simplicis notitiæ atque approbationis rectam esse atque adæquatam.

ARTICULUS IV

Qualis sit scientia Dei.

22. Hic difficiliore duntaxat divinæ scientiæ proprietates tractare intendimus. Certitudinem summam atque infallibilitatem, claritatem, simplicitatem demum divinæ scientiæ, omnia uno actu cum essentia perfectissime identificato absque ulla compositione vel discursu comprehensive penetrantis, verissimeque judicantis, superius breviter declaravimus, cum perfectionem ejus enuclearem (4): nec rem perspicuam necesse est iterum ad trutinam revocare. Duae tamen sunt affectiones scientiæ Dei, quæ difficultate non vacant, invariabilitas vel immutabilitas et efficacia: non enim tam perspicuum est, primum quo pacto scientia divina sit prorsus invariabilis, ac secundo an et quænam scientia sit causa rerum.

Status
questionis.

§ I.—AN ET QUO PACTO SCIENTIA DEI SIT INVARIABILIS.

Quæ supra nobis negotium facessit difficultas conciliandi libertatem divinam cum immutabilitate, eadem ferme statim occurrit cogitanti scientiam Dei liberam et contingentem. Si qua enim est scientia vere libera in Deo, ergo potuit non

Aperitur
rei difficultas.

(1) 1.º dist. 39, art. 1, quæst. 3 in corp.

(2) 1.º dist. 36, quæst. 1, num. 7.

(3) *Disp.* 18, sect. 3, num. 8.

(4) Vide supra hujus voluminis num. 4, pag. 14 seqq.

esse. Si autem potuit non esse in Deo cognitio aliqua, quomodo potest scientia Dei dici atque esse invariabilis, et quomodo ipsemet non mutatur? Nam scientia est prædicatum proprium et intrinsecum Dei, immo ipsa ejus essentia; quare si scientia rei alicujus potuit in Deo non esse, consequens est, ut aliter se habere potuerit essentia illius. Sit tamen certissima.

PROPOSITIO 1.^a Scientia Dei est entitative atque in se ipsa prorsus invariabilis et immutabilis.

Scientia Dei est entitative atque in se invariabilis.

Probatur 1.º argumento S. Thomæ (1). Scientia Dei est ipsa ejus substantia, Atqui divina substantia est omnino immutabilis. Ergo... Major in altero hujus capituli articulo demonstrata est, Minor vero in præcedente volumine. Quare afferri ad hanc rem confirmandam possent omnia illa sacram Litterarum Patrumque testimonia, quibus Theologi solent divinam immutabilitatem demonstrare.

Probatur 2.º cum eodem Aquinate. *Scientia cum sit medium inter cognoscentem et cognitum*, bifariam variari potest: a) uno modo ex parte cognoscentis, b) alio modo ex parte rei cognitæ. Atqui scientia ex neutro capite variari potest. a) Non ex parte cognoscentis. Nam variatio in Deo ex parte cognoscentis contingere fingi posset vel 1.º per acquisitionem novæ scientiæ vel per amissionem prius habitæ, et hoc impossibile est in ente infinito ac purissimo simplicissimoque actu: vel 2.º per variationem actus æterni ac permanentis, quæ tripliciter fieri posset: uno modo ex eo quod divina scientia actu considerat, quod prius non considerabat; sicut dicimus illum variari, quando exit ab habitu in actum. Iste autem variationis modus in scientia Dei esse non potest; quia ipse non est sciens secundum habitum, sed solum secundum actum, quia non est in eo aliqua potentialitas sicut in habitu. Alio modo accidit variatio in actu sciendi ex hoc, quod modo considerat unum, modo aliud. Sed istud etiam non potest esse in divina cognitione, quia ipse per unam speciem suæ essentiæ omnia videt, et ideo omnia simul intuetur. Tertio modo ex hoc, quod aliquis in considerando discurrit de uno in aliud; quod etiam in Deo accidere non potest; quia cum discursus requiratur duo, inter quæ sit, non potest dici

(1) Vide 1 p., quæst. 14, art. 15.

discursus in scientia ex hoc, quod duo videat, si illa videt uno intuitu; quod accidit in divina cognitione vel scientia, per hoc quod omnia uno intuitu videt. 3.º Variatio in Deo ex parte cognoscentis accideret ratione mediæ cognoscenti, quatenus videlicet aliquid Deus cognosceret limpidius vel perfectius... nunc, quam prius; quod quidem potest contingere ex duobus. Uno modo ex diversitate mediæ, per quod fit cognitio; sicut accidit in eo, qui prius scivit aliquid per medium probabile, et postea scit idem per medium necessarium; quod etiam in Deo accidere non potest, quia essentia sua, quæ est in eo medium cognoscenti, est invariabilis. Alio modo ex virtute intellectiva, secundum quod unus homo melioris ingenii acutius aliquid cognoscit, etiam per idem medium; quod etiam in Deo accidere non valet, quia virtus, quæ cognoscit, sua essentia est, quæ invariabilis est. Ergo relinquitur, scientiam Dei omnino invariabilem esse ex parte ipsius cognoscentis. Verum...

β) Nec ex parte rei cognitæ variabilis est. Variatio enim ex hac parte accideret secundum veritatem et falsitatem; quia, eadem existimatione remanente, si res mutetur, erit existimatio falsa, quæ fuit prius vera; quod etiam in Deo non potest esse, quia intuitus divinæ cognitionis fertur ad rem, secundum quod est in sua præsentia, prout est jam determinata ad unum; et ulterius quantum ad hoc non potest variari. Si autem res ipsa aliam dispositionem accipiat, illa iterum erit eodem modo divinæ visioni subjecta; et sic scientia Dei nullo modo variabilis est (1).

23. Objectiones 1.º Illa est scientia perfectissima, quæ rebus scitis perfectissime assimilatur. Atqui plurimæ res a Deo scitæ variabiles sunt. Ergo et ipsa Dei scientia variabilis sit, oportet (2).

Respondeo, dist. Major. Illa est scientia perfectissima, quæ rebus scitis perfectissime assimilatur secundum conformitatem naturæ. neg.; secundum representationem, conc. Et concessa Minore, neg. conseq. Quænam enim repugnantia est in eo, quod res variabiles ipsæque variationes represententur invariabiliter? Sic etiam successiva et composita simul

Objectiones solute.

(1) S. Thom., De verit., quæst. 2, art. 13.

(2) Apud S. Thom., De veritate, quæst. 2, art. 13, arg. 1.

et unico actu representari queunt, ut modo vidimus ex S. Thoma.

Objicies 2.º «Scientia relative dicitur ad scibile. Sed ea, quæ important relationem ad creaturam, dicuntur de Deo in tempore, et variantur secundum variationem creaturarum, ut *Dominus, Creator* et hujusmodi. Ergo scientia Dei est variabilis secundum variationem creaturarum» (1).

Resp., dist. Minor. Quæ important relationem ad creaturas, dicuntur de Deo in tempore, si relatio illa fundetur in actione transeunte in exteriorem naturam, qualis est relatio *Creatoris*, etc., *conc.* Si relatio fundetur in actione immanente Dei, qualis est intellectio et volitio, *neg.* Tum *neg.* conseq. Legatur S. Thomas (2).

Objicies 3.º «Ablato uno relativorum, auferitur aliud. Ergo, variato uno, variatur reliquum. Sed scita in Deo sunt variabilia. Ergo scientia ejus variabilis» (3).

Resp., dist. Minor. subsumptam: prout substaut divinæ scientiæ, *neg.*; absolute et in se ipsis, *conc.* Etenim illud, ad quod refertur divina scientia, secundum quod substaut divinæ scientiæ, est invariabile: unde et scientia invariabilis est quantum ad veritatem, quæ variari potest per mutationem relationis prædictæ (4).

Objicies 4.º Scientia, quæ potest augeri vel minui, potest variari. Sed scientia Dei potest augeri et minui, quatenus possit plura vel pauciora scire, quam scit. Nam quidquid potest facere, potest scire. Sed potest facere plura, quam faciat, vel etiam pauciora. Ergo potest etiam plura vel pauciora scire, quam sciat, ac proinde scientia ejus potest augeri et minui (5).

Resp., conc. Major., *neg.* Minor., et *distinguo* explanationem superadditam: potest scire plura vel pauciora, quam sciat, per scientiam simplicis intelligentiæ, *neg.*; per scientiam

(1) Apud S. Thom., 1. p., quæst. 14, art. 15.

(2) S. Thom., *ibid.* ad 1.um. Cfr. scripta in præcedenti volumine de relationibus divinis.

(3) Apud S. Thom., *De verit.*, quæst. 2, art. 13, arg. 4.

(4) *Id.* *ibid.*, ad 4.um

(5) Cfr. S. Thom., 1. p., quæst. 14, art. 5, arg. 2; *De verit.*, quæst. 2, art. 13, arg. 5.

visionis, *subdist.*; ita ut Deus aliquid, quod prius nescierit possit incipere scire, vel e converso, *neg.*; ita ut plura, quæ nunc videt existentia, poterit non videre existentia, et e converso, *conc.* Et ad probationem simili modo *dist.* conseq.

Deus scit etiam ea, quæ potest facere, et non facit (nempe scientia simplicis intelligentiæ). Unde ex hoc quod potest plura facere, quam faciat, non sequitur, quod possit plura scire, quam sciat, nisi hoc referatur ad scientiam visionis, secundum quam dicitur scire ea, quæ sunt in actu secundum aliquod tempus. Ex hoc tamen quod scit, quod aliqua possunt esse, quæ non sunt, vel non esse, quæ sunt, non sequitur quod scientia sua sit variabilis, sed quod cognoscat rerum variabilitatem. Si tamen aliquid esset, quod prius Deus nescivisset, et postea sciret, esset ejus scientia variabilis. Sed hoc esse non potest; quia quidquid est, vel potest esse secundum aliquod tempus, Deus in æterno suo scit. Et ideo ex hoc quod ponitur aliquid esse secundum quodcumque tempus, oportet poni, quod ab æterno sit scitum a Deo. Et ideo non debet concedi, quod Deus possit plura scire, quam sciat, quia hæc prepositio implicat, quod ante nesciverit, et postea sciat (1).

Objicies 5.º «Deus scivit Christum nasciturum; nunc autem nescit Christum nasciturum, quia Christus nasciturus non est. Ergo non quidquid Deus scivit scit: et ita scientia Dei videtur variabilis» (2).

Resp., dist. conseq. quoad primam partem: per mutationem intrinsecam scientiæ in mente divina, *neg.*; per mutationem ipsorum enuntiabilium, *conc.*, et *nego* alteram partem consequentis.

Concedendum est, quod hæc non est vera: Quidquid Deus scivit scit, si ad enuntiabilia referatur. Sed ex hoc non sequitur, quod Dei sit variabilis scientia. Sicut enim absque variatione divinæ scientiæ est, quod sciat unam et eandem rem quandoque esse, et quandoque non esse; ita absque variatione divinæ

(1) S. Thom., 1. p., quæst. 14, art. 15, ad 2.um. Cfr. *De verit.*, quæst. 2, art. 13, ad 6.um; et 1.^a dist. 39, quæst. 1, art. 1 corp. et ad 7.um; Suer. *Metaphys.* disp. 30, sect. 15, num. 18.

(2) Apud S. Thom., 1. p., quæst. 14, art. 5, arg. 3; *De verit.*, quæst. 2, art. 13, arg. 7.

scientiæ est, quod scit aliquid enuntiabile quandoque esse verum, et quandoque esse falsum. Esset autem ex hoc scientia Dei variabilis, si enuntiabilia cognosceret per modum enuntiabilium componendo et dividendo, sicut acciât in intellectu nostro. Unde cognitio nostra variatur vel secundum veritatem et falsitatem, puta si, mutata re, eandem opinionem de illa teneamus; vel secundum diversas opiniones, ut si primo opinemur aliquid sedere, et postea opinemur eum non sedere. Quorum neutrum potest esse in Deo (1).

Objicies 6.º «Sicut scientia Dei est ipse Deus, ita potentia Dei est ipse Deus. Sed a potentia Dei dicuntur res mutabiliter in esse productæ. Ergo eadem ratione a scientia Dei res mutabiliter cognoscuntur sine aliquo detrimento perfectionis divinæ» (2).

Resp., neg. conseq et paritatem. Nam *actus potentie terminatur extra agentem ad rem in propria natura, in qua res habet esse variabile. Et ideo conceditur ex parte rei producta, quod producitur in esse mutabiliter. Sed scientia est de rebus, secundum quod res aliquo modo sunt in cognoscente; unde cum cognoscens sit invariabilis, invariabiliter res ab eo cognoscuntur* (3).

Objicies 7.º Scientia, quæ potest falli, variabilis est. Atqui divina scientia falli potest, saltem quæ est de contingentibus, utpote quæ possunt non esse (4).

Resp., neg. Minor. Nam licet contingens in se consideratum possit non esse vel aliter esse; supposito tamen, quod a Deo cognoscatur esse, vel certo aliquo modo esse, non potest non esse, vel aliter esse (5). Plura argumenta soluta vide apud S. Thomam (6).

Objicies 8.º Saltem scientia visionis potuit, absolute loquendo diversa esse, in hypotesi nempe, in qua Deus

(1) S. Thom. 1. p., quæst. 14, art. 15 ad 3.um Cfr. *De verit.*, quæst. 2, art. 13 ad 7.um; Valentia, in 1.^{am} part., disp. 1, quæst. 14, punct. 8.

(2) Apud S. Thom., *De verit.*, quæst. 2, art. 13, arg. 10.

(3) S. Thom., *De verit.*, loc. cit. ad 10.um

(4) Cfr. apud S. Thom., *ibid.* arg. 2.

(5) Cfr. *ibid.*, ad 2.um

(6) *De veritate*, quæst. 2, art. 13.

decrevisset alia facere, quam quæ fecit, vel nihil creare; tunc enim non hæc, sed illa alia vidisset. Quamvis ergo nunc de facto scientia Dei sit invariabilis, quia ab æterno videt omnia, quæcumque in quavis temporis differentia existant; absolute tamen potuit diversa esse.

Resp., dist. antec. Scientia visionis potuit, absolute loquendo, diversa esse pure terminative, *trans.*; subjective aut entitative, *neg.*, et *nego* conseq. Scientia enim visionis entitative non differt a scientia simplicis intelligentiæ: quare sicut hæc pro quavis hypothesi immutabilis est, ita et illa. Et ratio est similis illi, qua superius ostendimus immutabilitatem divinæ voluntatis etiam relate ad decreta et effectus liberos. Nam scientia divina est unus et purissimus actus plane identificatus re ipsa cum essentia, tantæque perfectionis, quæ determinata essentialiter sit ad omne scibile representandum. Itaque ut scientia Dei dicatur, et sit visio rei existentis, non debet in se suscipere mutationem ullam vel additionem ad scientiam necessariam quiddatum essentiarumve, sed tantum requirit ex parte objecti tanquam conditionem existentiam ejusdem realem. Unde patet, invariabilitatem aut immutabilitatem scientiæ Dei facilius capi a nobis posse, quam immutabilitatem voluntatis; quandoquidem volitio Dei, quia secundum veriorem sententiam non constituitur ex ipso termino, qui libere amatus denominatur, sed illud antecedit, et infert, debet pro nutu suo illum respicere vel non respicere fundando relationem rationis absque ulla sui mutatione: quod quonam pacto fieri queat, nobis assequi mente non licet. At vero scientia Dei, quatenus est objecti visio, debet logice ac terminative presupponere illud existens tanquam conditio, sine qua cognitio illius denominari non posset visio. Unde haud ægre intelligitur, Deum absque sui mutatione posse relationem videntis habere per solam objecti vel termini mutationem; quandoquidem ut in subjecto aliquo relatio concipiatur, necesse non est, ut illud in se ipso mutetur, sed sufficit, ut terminus aliter se habeat, quemadmodum patet etiam in relationibus *Creatoris, Redemptoris* aliisque, fundatis in actionibus divinis ad extra. Quod ergo Deus sit rem *videns*, vel *simpliciter* tantum *intelligens* potest fieri absque ulla Dei mutatione

per hoc solum, quod res ipsa in se aliquando extitura sit, vel non.

Dices. Si Deus potest denominari *videns* sine ulla mutatione facta supra perfectionem, necesse non esset, ut Deus ab æterno simpliciter intelligentiæ, quam importat sola notitia res existentes videret, seu ab æterno denominaretur videns, sicut non ab æterno creat, nec ab æterno denominatur Creator.

Respondeo, *neg.* sequelam: tum quia secus Deus ab æterno denominandus esset nondum cognoscens actualem rerum existentiam, quod profecto ignorantiam et imperfectiorem sonat; tum quia cum visio, sicut generatim cognitio, sit operatio immanens, denominatio videntis est Deo adequate intrinseca, quin ad sui verificationem requirat actualem termini visi pro tota æternitate existentiam. Unde sufficit, ut res aliquando vel brevissimo tempore existat, ut illam Deus ab æterno et in æternum videat existentem pro ea temporis differentiæ, in qua reapse existet.

§ II.—AN ET QUALIS SCIENTIA DEI SIT CAUSA RERUM.

Status
questionis
aperitur.

24. Scientiam Dei esse causam rerum, prout scientia est ipsemet Deus, nemo est, qui non concedat. Sed quoniam in Deo sunt multa attributa perfectionesque ratione diversæ, fit, ut quod ratione unius attributi ei convenit, ratione alterius denegetur: quo pacto quamvis eadem res sit, et quæ punit, et quæ miseretur, nihilominus præcisive ac secundum nostros conceptus loquendo, Deus nequit dici punire per misericordiam, sed per justitiam, nec remittere per justitiam sed per misericordiam (1). Ita ergo nunc inquirimus, utrum Deus causet res formaliter quatenus sciens, ita ut perfectio hæc, quam sub scientiæ conceptu intelligimus in Deo, efficienter concurrat ad rerum productionem. Quæstio tamen hæc præscindit ab illa alia, utrum potentia productiva Dei ad extra identificetur, necne, cum ejus intellectione ac volitione, vel utrum scientia Dei sit ipsum immediatum principium operandi, an vero solum causa directiva ostendens modum operandi rem, quam Deus per voluntatem decernat facere, ac tandem

(1) Vide S. Thom. 1.^a, dist. 38, quæst. 1, art. 1.

per omnipotentiam ratione distinctam faciat (1). Utrolibet enim modo salvatur causalitas divinæ scientiæ in rerum effectione, ut per se patet.

Quamvis porro divina scientia sit una simplicissimaque in se ipsa, inadæquatis tamen conceptibus a nobis cognoscitur, et propterea illam multifariam dividi vidimus in præcedenti articulo. Inde vero lites oriuntur circa propositam controversiam. Nam omnes quidem in eo conveniunt, quod aliqua scientia Dei sit causa rerum; qualisnam autem scientia ejusmodi efficacitate potiat, acriter disputari solet; nimirum controvertitur, utrum sit causa rerum scientia Dei secundum quod terminatur ad possibilia quidditatesque, ac dici solet scientia *simpliciter intelligentiæ*, an vero potius scientia *visionis* seu scientia secundum quod terminatur ad ipsas res existentes. Qua de re

Primo est sententia Zumelis, Cabrerae, Alvarezii, Cabezudi, Navarreti et Ledesmae apud Didacum Ruiz de Montoya (2), eaque jam inde a tribus sæculis communis inter modernos Thomistas (3), scientiam Dei, quæ est causa rerum, esse scientiam visionis. Unde inferunt, ideo res esse futuras, quia præsciuntur scientia visionis. Hanc sententiam ut melius percipias, notare debes cum P. Dominico Viva, «Thomistas præter scientiam simpliciter intelligentiæ, quæ est causa rerum remota, et præter actum voluntatis, quo Deus efficaciter vult ponere aliquid ex iis objectis per scientiam simpliciter intelligentiæ propositis, *admittere in intellectu divino alium actum, qui dicitur imperium et scientia practica*: hic enim actus supponit electionem liberam voluntatis, et imperat omnipotentiam, dicendo: *Fac hoc*. Hanc scientiam recentiores Thomiste dicunt esse causam proximam rerum; et quia est contingens, ideo est scientia visionis, unde scientia visionis

Scientia
Thomistarum
de scientiâ,
quæ sit causa
rerum;

(1) Cfr. alibi dicta circa potentiam motivam animale, *Psycholog.* vol. 1.º, num. 223, pag. 940 seqq.

(2) *De scientia Dei*, disp. 15, sect. 3, num. 1-2.

(3) Vide Gonet, *Clypeus*, tom. 1, disp. 3, art. 2; Navarrete, *Controversiæ in Divi Thomæ ejusque scholæ defensionem*, tom. 1, controuv. 59; Joana a S. Thoma, In 1.^{am} p., quæst. 14, dist. 18, art. 3; Gardin. Gotti, *Theolog. Scholast. Dogmat.*, tom. 1, tract. 4, quæst. 4, dub. 4; Billuart, *De Deo*, dissert. 5, art. 3; etc., etc.

dicitur causa rerum. Quomodo autem huiusmodi imperium dici possit scientia visionis, si præcedit, non consequitur, rem contingentem, explicat Lumbier, dicendo, solam scientiam visionis speculativam esse de rebus factis, et consequi ad res contingentes, scientiam vero visionis practicam esse de rebus faciendis, et antecedere res contingentes, illas enim intuetur ut existentes pro posteriori ad talem scientiam, quæ est earum factiva, et applicativa omnipotentia ad executionem. Sicut cognitio, qua Verbum procedit a Patre, *intuetur ut existentem* Spiritum S., qui est in posteriori originis tum ad ipsam cognitionem, tum ad Verbum per ipsam productum. Quamvis enim in illo priori intueatur Spiritum S. ut existentem, non intuetur tamen ut existentem pro priori ad productionem Verbi» (1).

Alio exemplo rem eandem explicat Rev. P. Joannes B. Gonet: «Sicut licet intellectio, inquit, et dictio sint unica actio intellectus (2), quæ simul est productio verbi et contemplatio illius; ea tamen quatenus est pura objecti contemplatio, et, ut loquuntur Philosophi, quatenus est in *esse* quieto, non est productiva verbi, sed supponit illud prius natura et ratione factum a seipsa, quatenus est dictio: ita quoque, etsi scientia approbationis et visionis unica sit scientia in Deo omnino distincta, quæ secundum diversos respectus, quos dicit, vel ad decretum, quod supponit, vel ad objectum, quod intuetur, diversa illa nomina sortitur. Ipsa tamen, quatenus formaliter visionis est, et prout consideratur formaliter ut pure intuitiva et contemplativa sui objecti, non est causa rerum, sed eas supponit in aliquo priori naturæ et rationis factas a seipsa, quatenus practica et approbationis». Causa vero rerum est eadem scientia visionis, quatenus est scientia approbationis et applicata per decretum efficax et absolutum divinæ voluntatis (3). Quare alii cum Joanne a S. Thoma tres actus distinguunt quoad hanc

(1) Viva, *Curs. Theolog.*, 1 part., disp. 3, quæst. 5, num. 111.
 (2) Hoc assertum valde dubium esse constat ex traditis in *Psycholog.*, vol. 2.º, num. 68, pag. 258; et num. 83, pag. 314.
 (3) *Manuale Thomistarum*, tom. 1, tract. 3.º, cap. 3.º, immediate ante solution. diffic.: vel in *Clypeo Theolog. Thomist.*, tom. 1, disp. 3, art. 2, paragr. 2, vers. fin.

rem in divina scientia: primus est actus simplicis intelligentiæ, cognoscentis et proponentis omnia creabilia vel amabilia; secundus voluntatis, eligentis unum vel multa ex huiusmodi objectis per simplicem intelligentiam propositis; tertius est actus imperii (quod etiam spectare ad intellectum, non vero ad voluntatem ex Thomistarum sententia, alibi (1) vidimus), et hunc actum imperii supponentem liberam electionem voluntatis dicunt esse simul scientiam visionis et approbationis; visionis quidem, quia connotat futura, approbationis vero, quia fundatur in electione voluntatis. Hunc ergo actum scientiæ docent Thomistæ esse practicum et causam rei, quia dirigit, et applicat, vel movet ad executionem atque effectationem rei (2). Et sic visio, non quatenus est mera objecti contemplatio, quo sensu est cognitio speculativa, sed quatenus imperans operis effectationem, est causa rei.

Secunda sententia docet, scientiam, quæ causa rerum est, non scientiam visionis esse, verum scientiam simplicis intelligentiæ. Unde asserunt relate ad scientiam visionis non ideo res futuras esse, quia Deus illas videt, sed e converso ideo videt, quia futuræ sunt. Hanc tenent communissime nostri auctores cum Suarez (3), Molina (4), Bellarmino (5), Vazquez (6), Valencia (7), Lessio (8), Albertino (9), Fonseca (10), Ruiz de Montoya (11), Arrubal (12), Tanner (13),

sententia
contraria.

(1) *Psycholog.*, vol. 2.º, num. 173, pag. 181.
 (2) Vide Joann. a S. Thoma, loc. cit.
 (3) *De Deo*, lib. 3, cap. 4, num. 10; Proleg. 2, tract. *de Gratia*, cap. ultim.
 (4) In 1.um p., quæst. 14, art. 8 et 13, disp. 17, *His ita explicatis*.
 (5) *De Gratia et lib. arbitrio*, lib. 4, cap. 13, post med.
 (6) In 1.um p., quæst. 14, art. 8, in commentar. et disp. 68, cap. 6; disp. 69, cap. 2.
 (7) Commentar. In 1.um p., disp. 1.^a, quæst. 14, punct. 8, paragr. *His tamen rationibus*.
 (8) *De Gratia efficaci*, cap. 5, num. 24.
 (9) *Corollaria*, etc; quæst. 1 theolog. ex 4.º princ. philosoph. num. 9.
 (10) *Metaphys.*, lib. 6, cap. 2, quæst. 4, sect. 11.
 (11) Disp. 15, sect. 4 seqq.
 (12) In 1.um p., quæst. 14, art. 8.
 (13) In 1.um p., disp. 2, quæst. 8, dub. 10, num. 6.

Arriaga (1), Carleton Compton (2) etc., etc. Eademque videtur colligi ex Capreolo (3), et Gregorio Ariminensi (4), Armacano (5) aliisque antiquis Scholasticis cum S. Thoma, ut probat Ruiz (6), quamvis illi non tractaverint hanc controversiam sub iis præcise terminis, sub quibus nunc agitari solet.

25. PROPOSITIO 2.^a Scientia Dei est causa rerum; sed prout habet adjunctum liberum decretum divinæ voluntatis (7).

Scientia Dei
est causa
rerum;

Probatur prima pars.: 1.º Sic enim scientia Dei se habet ad omnes res creatas; sicut scientia artificis se habet ad artificiatam. Scientia autem artificis est causa artificiatorum, eo quod artifex operatur per suum intellectum. Unde oportet, quod forma intellectus sui principium operationis, sicut calor est principium calefactionis (8).

Prob. 2.º Deus operatur ad extra non ex necessitate nature suæ, sed ex libera voluntate. Quæ autem ex libera voluntate procedunt, præviam supponunt cognitionem propentem operabilia modosque operandi, ut per voluntatis electionem ac determinationem possint in opus deduci. Ergo..... (9).

Cæterum veritatem hanc docet sacrosancta Fides nostra, prout sacri Libri Patresque testantur. Dominus scientiâ fundavit terram, et stabilivit cælos prudentia (10). Et: omnia in scientia fecisti (11); item: Qui fecit cælos intellectu (12): et

(1) De Deo, disp. 18, sect. 1, num. 15.

(2) De Deo, disp. 22, sect. 14.

(3) 1.º Dist. 35, quest. 2, art. 2, paulo ante fin. in respons. ad argumenta contra 8.^{am} conclusionem.

(4) 1.º Dist. 38, quest. 2, art. 2, duabus postremis columnis.

(5) Lib. 16, De questionib. armenor., cap. 5.

(6) Loc. cit. sect. 4, num. 5 seqq.

(7) Vide S. Thom. 1 p., quest. 14, art. 8; de verit., quest. 2, art. 14; 1.º dist. 38, quest. 1, art. 1.

(8) S. Thom. 1 p., quest. 14, art. 8.

(9) Vide S. Thom. 2.º Contr. Gent., cap. 24.

(10) Proverb. cap. 3, vers. 19.

(11) Psalm. 103, vers. 24.

(12) Psalm. 135, vers. 5.

alibi: Omnium artifex docuit me sapientia (1): Qui præparavit orbem in sapientia. et prudentia sua extendit cælos (2).

Quibus consonat doctrina S. Dionysii: Hæc enim (sapientia), ut scripta divina* tradunt, omnium est artifex, et semper omnia componit, estque causa indissolubilis coherentia et ordinis omnium, finesque priorum cum sequentium principis semper connectit, et unam universi conspirationem concentumque pulcherrime efficit (3). Et S. Augustinus similiter scripsit: Quæ futura erant per singula tempora, in Dei sapientia causas efficientes habent (4). Et S. Anselmus: Non immerito videri potest apud ipsam summam substantiam talem rerum locutionem et fuisse, antequam essent, ut per eam fierent, et essa, cum facta sunt, ut per eam scientur (5).

Secunda pars etiam probatur ex Angelici doctrina. 1.º Quia forma non est principium actionis respectu subjecti, in quo est, ut v. g. calor respectu ignis, sed respectu exterioris objecti. Ergo indiget inclinatione aliqua, ut exterius feratur. Talis autem inclinatio in agente intellectuali est voluntas. Ergo scientia non est causa absque voluntate.

Prob. 2.º Quod est indifferens ad sic vel aliter operandum, seu ad operandum vel non operandum, indiget aliquo determinante ad opus. Atqui intellectus est indifferens, habetque se ad opposita, siquidem eadem est scientia oppositorum. Ergo indiget voluntate determinante (6).

Nempe cæsi sola scientia simplicis notitiæ absque decreto divinæ voluntatis sufficeret ad res omnes producendas, sequeretur omnes res possibles esse de facto productas ab æterno: quoniam illarum omnium æqualis est scientia simplicis intelligentiæ, nec in illa præcise sumpta potest inveniri ratio, propter quam Adamus potius, quam alter homo, in tali

(1) Sapient. cap. 7, vers. 21. Cfr. vers. 24 seqq.

(2) Hierem. cap. 41, vers. 25.

(3) De Divin. nomin. cap. 7.

(4) S. August. tract. 104, in Joann. sub med. Cfr. De Trinit. lib. 6, cap. 10; lib. 11, cap. 21; lib. 15, cap. 13.

(5) Monol. cap. 9.

(6) Vide S. Thom. 1 p., quest. 14, art. 8; De verit. quest. 2, art. 14; 1.º dist. 38, quest. 1, art. 1. Cfr. Tolet. 1 p., quest. 14, art. 8.

sed prout
habet
adjunctum
decretum
voluntatis.

instanti pectus, quam mille retro annis, fuerit creatus» (1). Et propter hoc decretum voluntatis determinans cognitionem divinam, ut res causet, scientia Dei, quæ est causa rerum, vocatur, teste Angelico, *scientia approbationis*: Unde necesse est, sic concludit S. Doctor, quod sua scientia sit causa rerum, secundum quod habet voluntatem conjunctam. Unde scientia Dei, secundum quod est causa rerum, consuevit nominari *scientia approbationis* (2).

Nec desunt sacrarum Litterarum testimonia, quæ hanc etiam partem propositionis confirmant: *Operatur* (Deus) *omnia secundum consilium voluntatis suæ* (3). *Tu creasti omnia, et propter voluntatem tuam erant, et facta sunt* (4). *Ipsè dixit, et facta sunt; ipse mandavit et creata sunt* (5). *Dixit Deus: fiat lux, et facta est lux* (6).

Et ex hac secunda parte propositionis explicatur quædam sententia Aquinatis in speciem contraria primæ parti. *Scientia est enim*, inquit, *quod scientia secundum rationem scientiæ non dicit aliquam causalitatem, alias omnis scientia causa esset* (7). Et alibi: *Sciendum tamen, quod scientia, in quantum scientia, non dicit causam activam, sicut nec forma, in quantum est forma* (8). Hæc enim verba non significant ex mente Aquinatis, divinam scientiam non concurrere per modum causæ ad rerum effectiorem, sed tantum probant, vel quod scientia, prout est notitia, non est ipsa virtus effectiva rerum, vel quod indiget determinatione voluntatis, ut eas actu producat. Sic enim pergit post verba ultimo loco recitata: *Actio enim est, ut in exequendo aliquid ab agente; sed forma, in quantum hujusmodi, habet esse in perficiendo illud, in quo est, et quiescendo in ipso. Et ideo forma non est principium agendi nisi mediante virtute. Et in quibusdam quidem ipsa forma est virtus, sed non secundum rationem formæ; in quibusdam autem virtus*

(1) Ruiz de Montoya, disp. 15, sect. 1, num. 13.

(2) 1 p., quest. 14, art. 8 fin. corp.

(3) Ad Ephes. cap. 1, vers. 11.

(4) Apocal. cap. 4, vers. 11.

(5) Psalm. 32, vers. 9.

(6) Genes. cap. 1, vers. 3.

(7) 1.º dist. 38, quest. 1, art. 1.

(8) De verit., quest. 2, art. 14.

est aliud a forma substantiali rei, sicut videmus in omnibus rebus corporalibus, a quibus non progrediuntur actiones, nisi mediantribus aliquibus suis qualitatibus. Similiter etiam scientia significatur per hoc, quod est aliquid in sciente (nempe per modum formæ, non per modum virtutis), non ex hoc quod aliquid sit a sciente: et ideo a scientia nunquam procedit effectus nisi mediante voluntate, quæ de sui ratione importat influxum quemdam in volita: sicut a substantia nunquam exit actio nisi mediante virtute, quamvis in quibusdam sit idem voluntas et scientia, ut in Deo; in quibusdam autem non, ut in aliis (1).

Et in priori loco etiam explicat S. Doctor scientiam esse causam scitorum eo modo, quo scientia artificis operantis res habet rationem causæ respectu rei operatæ per artem. Unde sicut est, inquit, *causalitas artificis per artem suam, ita consideranda est causalitas divina scientiæ. Est ergo iste processus in productione artificiati: primo scientia artificialis ostendit finem; secundo voluntas ejus intendit finem illum; tertio voluntas imperat actum, per quem educatur opus, circa quod opus scientia artificis ponit formam conceptam. Unde scientia se habet ut ostendens finem, voluntas ut dirigens actum, et informans opus operatum* (2).

Quibus consona docuit alibi non semel: *Cum Deus sit agens per voluntatem et intellectum, oportet in ipso tria actionis principia considerare: et primo intellectum, secundo voluntatem, tertio potentiam naturæ. Intellectus ergo voluntatem dirigit, voluntas vero potentiæ imperat, quæ exsequitur* (3). Item: *Unius et ejusdem effectus etiam in nobis est causa scientia ut dirigens, quæ concipitur forma operis, et voluntas ut imperans, quia forma, ut est in intellectu tantum, non determinatur ad hoc, quod sit vel non sit in effectu, nisi per voluntatem. Unde intellectus speculativus nihil dicit de operando. Sed potentia est causa ut exsequens, quia nominat immediatum principium operationis. Sed hæc omnia in Deo unum sunt* (4). Et iterum: *Potentia non ponitur in Deo ut aliquid differens a scientia et*

(1) De verit., quest. 2, art. 14.

(2) 1.º dist. 38, quest. 1, art. 1.

(3) De potent., quest. 1, art. 5, corp.

(4) 1 p., quest. 19, art. 4, ad 4.um

voluntate secundum rem, sed solum secundum rationem, in quantum scilicet potentia rationem principii exsequentis id quod voluntas imperat, et ad quod scientia dirigit: quæ tria Deo secundum idem convenient. Vel dicendum (1), quod ipsa scientia vel voluntas divina, secundum quod est principium effectivum, habet rationem potentia. Unde consideratio scientia et voluntatis præcedit in Deo considerationem potentia, sicut causa præcedit operationem et effectum (2). Et alibi: Potentia... Dei, cum sit infinita, non magis determinatur ad hoc, quam ad illud... Unde oportet, quod supra rationem potentia sit aliquid aliud, per quod opus determinetur. Hoc autem fit per scientiam, quæ propriam rationem rei cognoscit. Sed quia scientia se habet ad opposita, est enim et bonorum et malorum, ideo oportet aliquid aliud addere, in quo perficiatur ratio causæ. Et hoc est voluntas, quæ determinate accipit unum ex duobus, quæ scit et potest (3). Unde in scientia non perficitur ratio causalitatis, ut dictum est, nisi adjuncta voluntate; ideo voluntas potius dicitur causa, quam scientia (4). Et: voluntas est principium operationis, ut primum imperans opus; sed potentia in his, quæ agunt per voluntatem, est principium operis, ut exsequens. Et in hoc consistit ratio potentia, ut sit proximum principium operis, et non primum. Et sic voluntas Dei potius dicitur causa rerum, quam potentia (5).

Hanc ipsam doctrinam distincte tradiderat prius Hugo Victorinus hisce verbis: Hæc tria, potentia, sapientia, voluntas, ad omnem effectum concurrunt, nec absolvitur, nisi ista affuerint. Voluntas movet, scientia disponit, potestas operatur (6). At quia modus proprius operationis divinæ est per intellectum et voluntatem non per purum exercitium activæ virtutis, quemadmodum operatur etiam natura bruta; et quia magis tribuitur saltem moraliter operatio mandanti et dirigenti, ut homicidium magis tribuitur mandanti, quam exsequenti, et fabrica domus architecto formam præscribenti,

(1) Hæc absunt in multis codicibus.

(2) 1 p., quæst. 25, art. 1, ad 4.um

(3) 1.^a dist. 45, quæst. 1, art. 3, corp.

(4) Ibid. ad 1.um

(5) Ibid., ad 2.um

(6) Hugo, *De Sacramentis*, lib. 1, p. 2, cap. 6.

opusque dirigente, quam latomis cæterisque operariis formam illam materiæ imprimentibus; ideo sacræ Litteræ, ut vidimus, mundanæ machinæ fabricationem aut sapientiæ divinæ aut voluntati adscripservnt.

Quæret quispiam, num scientia Dei, quemadmodum est causa bonorum, ita etiam dicenda sit malorum causa, malorum nempe culpæ, quæ Deus velle positive non potest. Responsio facilis est: sicut Deus nequit esse proprie ac per se causa mali, sed illud duntaxat permittere, ita etiam scientia ejus non est proprie causa peccati. Nihilominus eadem scientia dirigit permissionem peccati et concursum divinum circa illud, ut convenienti modo adhibeatur (1).

Cæterum illud etiam circa hanc primam propositionem notandum venit, aliter dirigi rerum productionem per scientiam, et aliter per ideam. Idea quippe solummodo dirigit per modum exemplaris, tamquam objectum cognitum, ad cuius imitationem res sunt producendæ. Scientia vero dirigit tamquam ars ipsa, per quam formaliter Deus intuetur exemplar, et dirigit suam voluntatem et potentiam ad rerum productionem (2).

26. PROPOSITIO 3.^a Scientia, quæ est causa rerum, non est scientia visionis, sed scientia simplicis intelligentiæ.

Notandum in antecessum est, hic sermonem esse de scientia visionis per se ac respectu sui objecti, non vero per accidens nec respectu alterius objecti vel actionis. Nam quæ per accidens conducere potest scientia visionis ad praxim, quantum quæ prævidentur esse futura quibusdam in rebus, possunt esse rationes aliter et aliter disponendi res alias (distinctas, quæ poterunt esse objectum alterius visionis), quemadmodum prævisus angelorum casus potuit esse ratio prædestinandi homines ad eorum reparationem; et prævisum originale peccatum potuit esse ratio decernendi unionem

Utrum scientia Dei dici possit etiam causa malorum culpæ, quæ Deus permittit

Quodam discrimen inter ideam et scientiam operum faciendorum.

(1) Vide P. Ruiz de Montoya, *de scientia Dei*, disp. 15, sect. 1, num. 16 seqq.

(2) Ruiz, *ibid.* sect. 1, num. 12.

hypostaticam in carne passibili» (1). Sic ergo, id ultro concedimus; scientia visionis «in ordine ad prudentiam et ad iudicium de agendis seu vitandis libere, potest suo modo conducere» fere, «sicut experientia et memoria vel præiudicium de futuris solet ad prudentiam conferre. Non tamen propterea talis scientia dici potest proprie practica, sed conditio quædam antecedens et necessaria ad prudentiam. Sic enim omnis notitia practica in aliqua speculativa fundatur vel secundum rem, ut in nobis, vel secundum rationem, ut in Deo» (2). Simili modo discurrendum videtur de scientia contingentium conditionata futurorum, quæ licet intrinsece ac per se sit speculativa per modum cuiusdam intuitionis rei quæ existeret supposita conditione; nihilominus in sententia Societatis summopere confert ad praxim, præluendo divinæ voluntati, ac dirigendo ejusdem decreta prædefinitionesque secundum rationes sapientissimæ, suavissimæ atque efficacissimæ providentiæ.

Scientia,
quæ est causa
rerum,
non est scientia
visionis,
sed simplicis
intelligentiæ.

Prob. 1.º Scientia non causat res, nisi proponendo voluntati objectum, et ostendendo modum et convenientiam producendi illud: unde antecedit actum voluntatis libere decernentis producere id, quod proponitur. Atqui scientia hoc modo se habens est scientia simplicis intelligentiæ, non vero visionis, utpote quæ terminatur ad rem prout jam existentem ex decreto voluntatis divinæ. Ergo....

Minor patet: Major autem continet expressam doctrinam S. Thomæ contentam in pluribus locis laudatis in probatione secundæ partis propositionis præcedentis; et videtur negari non posse, nisi forte quis contendat scientiam causare etiam per modum imperii applicantis, tum scientiam simplicis intelligentiæ ad dirigendum, tum omnipotentiam ad exsequendum id, quod voluntas decreverit. Id tamen excluditur primo 2) quia superfluum est. Sane supposito actu divinæ voluntatis eligentis hoc potius, quam illud operabile inter ea, quæ proponebantur a scientia simplicis intelligentiæ, jam sufficienter applicata concipitur omnipotentia ad operandum, et

(1) Ruiz de Montoya, *De scientia Dei*, disp. 16, sect. 6, num. 2.
Cfr. Suarez, *De Deo*, lib. 3, cap. 4, num. 13.

(2) Suarez, loc. nup. cit.

ipsa simplex intelligentia ad opus dirigendum. Quid ergo necesse est alium novum actum fingere, per modum imperii intimantem: *Fac hoc*. 2) Deinde etiamsi daretur hujusmodi imperium ex parte intellectus distinctum a simplici intelligentia, et subsequens determinationem voluntatis; adhuc præcederet scientiam visionis; quia visio præsupponit rem, quæ videatur, res vero imperium illud subsequeretur, sicut subsequitur scientiam simplicis intelligentiæ ac decretum divinæ voluntatis tamquam causas suas. Ac proinde etiamsi admitteretur imperium illud, foret aliquid a visione distinctum. Id quod patet etiam ex ipso sensu communi omnium; aliud enim est videre rem aliquam, et aliud est imperare, ut sit. Præterea visio divina est etiam malorum, imperium autem non potest esse: itemque Deus videt sua decreta libera, nec tamen imperat. Ergo imperium illud, licet quis velit admittere in Deo tanquam scientiam practicam et causam rerum, ut dicunt adversarii, distinctum esset omnino a visione, non minus quam a decreto voluntatis. Ergo adhuc dato illo imperio, falsum est, quod scientia visionis sit causa rerum.

Prob. 2.º Si scientia visionis foret causa rerum, intelligi non posset, quomodo, stante Dei æterna visione, liberi manerent actus nostræ voluntatis. Nam scientia visionis omnino determinata est ad unum, non vero indifferens, cum repræsentet determinate unum de contradictoriis vel contrariis. Si ergo prædicta scientia est causa eorum ipsorum, quæ videt, antecedit illa, et sic futura libera atequam fiant, ex parte causæ ipsorum jam sunt determinata ad unum. Atqui quæ in signo priori ad existentiam ex parte causæ sunt ad unum determinata, nullam amplius servant libertatem. E converso si dicatur visio non causare rem visam, sed præsupponere ipsam jam existentem in virtute aliarum causarum, nullam tribuit illi rei determinationem ac necessitatem. Sic visio mea currentis equi vel hominis nullam imponit determinationem aut necessitatem currendi, quia non causat, sed præsupponit cursum; neque enim ideo currit homo vel equus, quia ego video illos currere, sed e converso ideo video illos currentes, quia currunt. At si ideo currerent, quia illos currerentes video, stante visione tali, quæ causa foret cursus, adesses

antecedens determinatio ad cursum, quæ pugnat cum libertate currendi. Libertas enim non subsistit, ubi in *quocumque signo priori* ad ipsum actum secundum, non adest potentia agendi vel non agendi, ut suo loco demonstratum est (1).

Prob. 3.º ex communissima doctrina Patrum et Scholasticorum. 2) Docent enim Patres, non ideo res futuras esse, quia Deus præscivit, aut vidit illas, sed e converso ideo illas videre aut præscire, quia futuræ sunt. Atqui doctrina hæc aperte pugnat cum sententia, quæ tenet scientiam visionis esse causam rerum. Ergo.....

Major supponenda nobis est hic ex Theologia dogmatica, viderique potest fuse probata a P. Suarez (2), Ruiz de Montoya (3), Molina (4), Vazquez (5), Petavio (6) et novissime a Cardinali Francelin (7), apud quos perspicua videri possunt Origenis, Athanasii, Joannis Chrysostomi, Hieronymi, Cyrilli Alexandrini, Gaudentii Brixiani, Joannis Damasceni, Venerabilis Bedæ, auctoris antiqui *Quæstionum ad Ortoodoxos*, Augustini, Epiphani, Leonis M. Anselmi aliorumque testimonia. Et similiter locuti sunt Hugo a S. Victore (8), Carthusianus (9), Adam (10) et Abulensis (11).

Nec dicas 1.º SS. Patres doctrinam eam tradidisse loquentes de peccatis, ideoque applicasse ad visionem duntaxat illorum. Nam plures expresse extendunt doctrinam illam ad bona etiam opera, et præterea iis rationibus eandem

(1) Vide *Psycholog.* vol. 3.º, num. 129 seqq., pag. 305 seqq.

(2) *Proleg.* 2, tract. *de grat.*, cap. 10; lib. 3, *de auxiliis grat.* cap. 13; *Metaphys.* disp. 8, sect. 5, num. 5.

(3) *De scientia Dei*, disp. 33, sect. 4.

(4) In 1.^{am} p., quest. 14, art. 13, disp. 17.

(5) In 1.^{am} p., disp. 68, cap. 6.

(6) *Theologicor. Dogmat.*, tom. 1, lib. 4, cap. 7, num. 6.

(7) *De Deo uno*, thesi 42.

(8) Lib. 1.º *de Sacram.*, part. 2, cap. 22.

(9) 1.º dist. 38, quest. 1.

(10) 3.º dist. 14, quest. 2, conclus. 2-6-7, et quest. 3, ante dub. 1, et dub. 1.

(11) In *Josue*, cap. 11, a quest. 75 ad 78, licet ibi nonnulla etiam reperiantur corrigenda, quæ tamen non spectant, ad hanc questionem, ut notat Ruiz, disp. 33, sect. 9, num. 4. Cfr. Albert M., 1 p., quest. 61, memb. 3; Alexand. Halens., 1 p., quest. 24.

explicant, quæ generatim valent pro omnibus actibus etiam bonis.

Dices 2.º S. Augustinum sæpe (1), S. Gregorium M. (2), Bøetium (3), aliosque, ex opposito docere ideo res esse, quia Deus videt illas, non vero ideo Deum illas videre, quia sunt. Sed doctrina ista Patrum facile explicari potest, dicendo, illos, quando scribunt ideo res esse, quia Deus illas videt, aut præscit, loqui de scientia simplicis intelligentiæ, quæ certe causa est futurorum, licet eam minus proprie vocaverint nomine visionis: quando vero negarunt ideo Deum scire res, quia sunt, vel futuræ sunt, solum excludere voluisse, quod scientia Dei causetur a rebus, qui videtur esse manifestus sensus Bøetii in locis objectis. Neque enim nos, quando dicimus cum Patribus, ideo Deum res videre, quia sunt, ullam admittere possumus causalitatem hujusmodi, sed merum ordinem logicum, vi cuius ad visionem Dei præsupponi debet terminus ejus. Et id puto voluisse S. Thomam, cum sic explicavit Origenis verba: *Quod dicit, ideo præscire Deum aliqua, quia sunt futura, intelligendum est secundum causam consequentiæ, non secundum causam essendi. Sequitur enim, si aliqua sunt futura, quod Deus ea præscierit; non tamen res futuræ sunt causa, quod Deus sciat* (4). Verbo: Patres in objectione allegati duo distincte asseruerunt, primo scientiam Dei non *causari* a rebus; secundo scientiam Dei esse causam rerum: quæ duo nos ultro concedimus. Id tantum addimus, scientiam illam, quam Patres dicunt esse causam rerum, intelligendam esse non visionis, sed simplicis intelligentiæ; quam certe interpretationem non invite patiantur illorum testimonia.

§) Docent Patres et Scholastici necessitatem, quæ inest futuris liberis, ut sint, supposita æterna eorundem visionem in mente divina, esse pure consequentem, non vero

(1) Lib. 13 *Confession.*, cap. 38; *de Trinit.*, lib. 6, cap. 10; lib. 15, cap. 13; *de civit. Dei*, lib. 5, cap. 9; lib. 11, cap. 10, etc.

(2) *Moralium*, lib. 20, cap. 23 (alias 24).

(3) *De Consol. philosoph.*, lib. 5.

(4) 1. p., quest. 14, art. 8 ad 1.^{am}. Vide de hac re P. Suarez, *Proleg.* 2, tract. *de gratia*, cap. 10, num. 29 seqq. et num. 33; Ruiz, disp. 15, sect. 6, num. 4 et 5 seqq.

antecedentem. Atqui si scientia visionis est causa rerum, necessitas exinde adveniens futuris, non est consequens, sed antecedens, quæ perimit libertatem. Ergo...

Minor per se manifesta est, quoad primum membrum; quod alterum vero alibi probata est (1), magisque patebit inferius, cum demonstrabitur physicam prædeterminationem pugnare cum libertate creata. Cæterum necessitatem antecedentem inimicam esse libertatis diserte docent cum S. Anselmo (2), Albertus M. (3), Alexander Halensis (4), Richardus (5), Dionysius Carthusianus (6), Bernardus de Gannaco (7), Capreolus (8), Gregorius Ariminensis (9) et Waldensis (10) apud Ruiz de Montoya (11).

Major patet ex S. Anselmo (12), qui expresse id asserit, ut etiam Albertus M., Alexander Halensis, Richardus, alique (13). Multi etiam Patres idem significarunt diversis loquendi formis et exemplis: ut cum, ad conciliandam divinam præscientiam futurorum cum libertate eorumdem et contingentia, usi sunt comparatione memoriæ humanæ (14) aut etiam visionis (15), quæ nullam imponunt rebus memoratis

(1) Vide *Psycholog.*, vol. 3.^a, num. 132, pag. 403 seqq.

(2) Lib. 2, *Cur Deus homo*, cap. 18; lib. de *Concord. lib. arbitr. cum prædestin.*, cap. 1.

(3) 1 p., quest. 61, membr. 8.

(4) 1 p., quest. 24, membr. 5.

(5) 1.º dist. 39, art. unic., quest. 6.

(6) 2.º dist. 1, quest. 2, art. 1.

(7) 3 p., *Summæ contr. Pelag.*, cap. 3 in 2.^a arg. princip.

(8) 1.º dist. 45, quest. unic., art. 2, in respons. ad 2.um; et 3.um arg., contr. 2.^{am} part. conclus. 5.^a.

(9) 1.º dist. 38, quest. 2, art. 3 a medio.

(10) Lib. 1.^a *doctrinalis fidei*, cap. 25 et 26.

(11) *De scientia Dei*, disp. 33, sect. 6.

(12) *Libr. de Concordiâ, etc.*, cap. 2.

(13) Locis citatis.

(14) Ita S. August. lib. 3.º de *Liberio arb.*, cap. 4. Cfr. contra *Faustum*, lib. 26, cap. 4.

(15) Ita inter alios S. Athanasius (*Serm. de passione et cruce Domini*, ante med.), Eusebius (*De præpar. evangel.*, lib. 5, cap. 9), Boetius (*De consolat. Philos.*, lib. 5, prop. 6), Beda (*Variar. quest.*, quest. 17), Theodoret. (*Epist. ad Roman.*, cap. 8, super illud, *Quos autem prædestinavit.*), Origen. (apud Euseb., loc. tit.), Damascen. (*Dialog. adv. Manichæos*).

vel visis necessitatem, cum tamen hæc, supposito quod videantur, aut memorentur, aliter esse non possint. In qua doctrina, ut per se patet, asserit rebus futuris ex visione Dei necessitas pure consequens vel suppositionis, et negatur necessitas antecedens et absoluta. Hunc modum libertatem creatam conciliandi cum æterna futurorum præscientia adhibuit sæpe S. Thomas, ut jam vidimus agentes de futurorum contingentium cognitione (1), quem sequuntur magistrum Capreolus (2), Deza (3), Cajetanus (4) et Ferrariensis (5). In ejusdem doctrinæ confirmationem adduci possunt Vincentius Bellovacensis (6), Carthusianus (7), Marsilius (8), Henricus Gandavensis (9), Durandus (10), Gabriel (11) et alii apud Ruiz de Montoya (12); qui omnes, tum adhibito exemplo intuitionis, qua nos res præsentis videmus, quin ullam eisdem imponamus necessitatem, tum aliis modis loquendi luculenter ostendunt, rebus futuris nullam antecedentem necessitatem derivari ex æterna Dei præscientia, sed solum sequentem vel hypotheticam vel ex suppositione.

γ) Idem colligitur etiam ex eo, quod non pauci Scholastici docent, inter scientiam Dei, quæ est causa rerum, et

(1) Vide inter alia loca *Periherm.*, lib. 1, lect. 14, paragr. fin.; *De verit.*, quest. 2, art. 12, corp., et ad 2.um, 3.um et 7.um; 1.º dist. 38, quest. 1, art. 5, corp. et ad 3.um et 4.um; 1 p., quest. 14, art. 13, ad 2.um; *de malo*, quest. 16, art. 7, ad 15; 1.º *contr. Gent.*, cap. 67, *Præterea*, in fin. capituli illius.

(2) 1.º dist. 38, quest. 1, art. 2, primis 4 conclusionibus et concl. 7.^a; dist. 40, art. 3, concl. 1.^a.

(3) Apud Ruiz, dist. 13, sect. 7, num. 11.

(4) In 1.^{am} p., quest. 14, art. 13, *Adverte hic; et ad secundam probat.*; et in fine questionum, quas tractat circa solution. ad 1.^{am}

(5) Lib. 1.º, *contr. Gent.*, cap. 67.

(6) Tom. 1, lib. 29, cap. 62 et 65.

(7) 1.º dist. 38, quest. 1.

(8) 1.º quest. 40.

(9) *Quodlib.* 4.º, quest. 18;

(10) 1.º dist. 38, quest. 3, art. 3, num. 22, 24 et 25; dist. 39, q. 1, num. 12.

(11) 1.º dist. 38, quest. unic., art. 2.

(12) Disp. 33, sect. 8 et 9.

effectus ab ea causatos, *mediare* voluntatem Dei (1). Atqui nulla voluntas Dei mediat inter scientiam visionis et effectum, siquidem scientia visionis præsупponit voluntatem Dei. Ergo iterum ex ea assertionem patet, quinam fuerit hac in re sensus antiquorum Scholasticorum.

Mens
S. Thomæ
expeditur.

Prob. 4.º speciatim ex auctoritate S. Thomæ. α) S. Thomas non semel docet, eam scientiam, quæ est causa rerum, se habere ad opposita, ideoque non posse producere determinatum effectum, nisi determinetur ad unum per voluntatem. Atqui scientia visionis non est indifferens, sed est determinata ad unum, nec proinde indiget determinari per accedentem actum voluntatis, sed illum præsупponit. Ergo ex mente Aquinatis scientia, quæ est causa rerum, non est scientia visionis.

Major continet expressam doctrinam traditam ab Angelico in locis præcedenti propositione allegatis. *Forma intelligibilis non nominat principium actionis, secundum quod est tantum in intelligente, nisi adjungatur ei inclinatio ad effectum, quæ est per voluntatem. Cum enim forma intelligibilis ad opposita se habeat, cum sit eadem scientia oppositorum, non produceret, determinatum effectum, nisi determinaretur ad unum per appetitum, ut dicitur in 9.º Metaphys (text. 10). Manifestum est autem, quod Deus per suum intellectum causat res, cum suum esse sit suum intelligere: unde necesse est, quod sua scientia sit causa rerum, secundum quod habet voluntatem conjunctam. Unde scientia Dei, secundum quod est causa rerum, consuevit nominari scientia approbationis (2).*

β) Ex S. Thoma scientia Dei, quæ est causa rerum, habet rationem artis. Atqui scientia, quæ habet rationem artis, Deo naturalis est ac necessaria; scientia vero visionis est libera. Ergo....

(1) Ita expresse S. Thomas, *De verit.*, quæst. 2, art. 14, post med.—Adde Egidium (1.º dist. 38, quæst. unic., art. 1), Argentin. (ibid.), Durand. (1.º dist. 38, quæst. 1, num. 7), Richard., (ibid art. 1, quæst. 2).

(2) 1 p. quæst. 14, art. 8. Adde 1 p., quæst. 19, art. 4, ad 3.um; 1.º dist. 45, quæst. 1, art. 3, corp. et ad 1.um

Major patet. *Sic enim scientia Dei se habet ad omnes res creatas, sicut scientia artificis est causa artificiatorum (1). Et alibi: Scientia secundum rationem scientiæ (nempe secundum præcisam rationem notitiæ in mente relucens) non dicit aliquam causalitatem, alias omnis scientia causa esset; sed in quantum est scientia artificis operantis res, sic habet rationem causæ respectu rei operatæ per artem. Unde sicut est causalitas artificis per artem suam, ita consideranda est causalitas diviniæ scientiæ (2).*

Minor etiam patet., quia scire res operabiles, secundum quod sunt operabiles, et modos omnes, secundum quos sunt operabiles, in quo scientia et ratio artis consistit, spectat ad perfectionem simpliciter simplicem.

Hinc præcise ex ratione artis desumit S. Doctor argumentum ad asserendam Deo etiam scientiam possibilem seu non entium. *Cognitio divini intellectus, inquit, comparatur ad res alias, sicut cognitio artificis ad artificiatum, cum per suam scientiam sit causa rerum. Artifex autem suæ artis cognitionem etiam ea, quæ nondum sunt artificiatum, cognoscit. Formæ enim artis ex ejus scientia effluunt in exteriorem materiam ad artificiatorum constitutionem: unde nihil prohibet in scientia artificis esse formas, quæ nondum exterius prodierunt. Sic igitur nihil prohibet Deum eorum, quæ non sunt, notitiam habere (3). Enimvero quis dubitet, quominus Deus, etiam si nihil creasset, perfectissimam artem habiturum fuisset?*

γ) Ex doctrina S. Thomæ scientia Dei causat per modum dirigentis duntaxat operationem; unde adjungenda est præterea potentia seu virtus ipsa effectiva et imperium voluntatis applicans potentiam ad executionem ex præscripto ac directione scientiæ. Atqui scientia visionis, utpote quæ determinatur ad rem jam factam et existentem, non potest esse illa, quæ dirigat effectorem ejusdem. Ergo....

Major constat ex questione prima de Potentia, ubi hæc habentur: *Cum Deus... sit agens per voluntatem et intellectum..., oportet in ipso tria actionis principia considerare:*

(1) 1 p., quæst. 14, art. 8.

(2) 1.º dist. 38, quæst. 1, art. 1. Cfr. *Contr. Gent.* lib. 1, cap. 66, Item, argum. 2.º

(3) *Contr. Gent.* cap. 66, Item, arg. 2.º

et primo intellectum, secundo voluntatem, tertio potentiam naturæ. Intellectus ergo voluntatem dirigit, voluntas vero potentiam imperat, quæ exsequitur (1).

δ) Scientia, quæ est causa rerum, ex S. Thoma non causat nisi mediante voluntate. Atqui hoc de scientia visionis dici non potest, utpote quæ nullum post se actum voluntatis habet, quo mediante rem operetur, sed præsupponit totum id, quod ex parte voluntatis ad effectum rei visæ necessarium est. Ergo...

Major patet. Nam scientia, inquit Angelicus, significatur per hoc, quod est aliquid in sciente, non ex hoc quod aliquid sit a sciente: et ideo a sciente nunquam procedit effectus nisi mediante voluntate, quæ de sui ratione importat influxum quemdam in volita; sicut ex substantia nunquam exit actio nisi mediante virtute (2).

ε) Illa scientia est causa rerum, quæ est, ac dicitur practica. Atqui scientia visionis non est practica ex mente S. Thomæ. Nam scientia potest intelligi practica secundum modum loquendi Aquinatis vel actu vel solum virtute seu habitu. Scientia practica solum virtute et habitu est scientia pure possibilem, docente Angelico, ac proinde non est scientia visionis, sed simpliciter intelligentiæ. Sed neque scientia actu practica est scientia visionis; quia scientia actu practica a scientia, quæ solum sit virtute practica, non distinguitur nisi per hoc, quod scientia ordinabilis ad opus actu dirigatur per decretum voluntatis, ac proinde distinguitur scientia actu practica ab scientia virtute practica non in ratione scientiæ, sed solum in adjuncto decreto scientiam illam ordinante ad operis directionem. Atqui scientia visionis non est huiusmodi (3). Ergo...

«Confirmatur, quia si hæc scientia (visionis) esset causa, a qua habet res contingens, ut sit futura, non oportuisset

(1) *De potent.*, quest. 1, art. 5 corp. Adde 1 p., quest. 19, art. 4, ad 4.um; quest. 25, art. 1, ad 4.um; 1.^a dist. 38, art. 1.

(2) *De verit.*, quest. 2, art. 14 corp. Cfr. 1.^a dist. 38, art. 1; *De potent.*, quest. 1, art. 5; 1 p., quest. 25, art. 1, ad 4.um

(3) Vide S. Thom., *de verit.*, quest. 3, art. 3, corp., ad 6.um Cfr. 1 p., quest. 14, art. 16; 1 p., quest. 15, art. 3, ad 2.um; *de verit.*, quest. 3, art. 6, corp. et ad 3.um et 4.um; *de potent.*, quest. 1, art. 5, ad 11.um

D. Thomam adeo laborare in explicanda ratione ex parte objecti, qua possint hæc futura cognosci; unica enim esset ratio, scilicet efficacia ipsiusmet scientiæ, quæ facit, ut futura, licet contingentia, infallibiliter eveniant. Si enim ego efficacia mee visionis possem facere præsentem rem, quæ Romæ existit, facile esset reddere rationem, cur ego hic existens possem videre rem Romæ existentem, nimirum quia ut illam ego hic videam, non est necesse, ut supponatur hic præsens, quia ego visione mea, possum illam facere præsentem. Ita ergo ratiocinandum esset in Deo. At vero nec D. Thomas, nec fere ullus antiquorum hanc causam reddidit, ob quam Deus præsciat futura. Et re vera non satis concipitur, quomodo visio intuitiva faciat objectum suum esse (1).

Dices. Docente S. Thoma, imperium ad intellectum spectat, ut ipsemet resolvit ex professo hanc pertractans questionem. Imperare, inquit, est quidem essentialiter actus rationis; imperans enim ordinal eum, cui imperat, ad aliquid agendum, intimando vel denuntiando. Sic autem ordinare per modum cuiusdam intimationis, est rationis. Sed ratio potest aliquid intimare vel denuntiare dupliciter: uno modo, absolute, quæ quidem intimatio exprimitur per verbum indicativi modi, sicut si aliquis alicui dicit: Hoc est tibi faciendum. Aliquando autem ratio intimat aliquid alicui, movendo ipsum ad hoc; et talis intimatio exprimitur per verbum imperativi modi, puta cum alicui dicitur: Fac hoc. Primum autem movens in viribus animæ ad exercitium actus est voluntas, ut supra dictum est (1. 2.^a quest. 9, art. 1). Cum ergo secundum movens non moveat nisi in virtute primi moventis, sequitur, quod hoc ipsum, quod ratio movet imperando; sit ei ex virtute voluntatis. Unde relinquitur, quod imperare est actus rationis, præsupposito actu voluntatis, in cuius virtute ratio movet per imperium ad exercitium actus (2). Hæc doctrina, quæ videtur omnino eadem cum opinione Thomistarum, traditur ab Angelico aliis etiam locis (3): ex qua colligitur, rationem scientiæ res causantis

(1) Suarez, *Proleg.* 2 in tract. *de Grat.*, cap. 10, num. 22.

(2) S. Thom. 1. 2.^a quest. 17, art. 1.

(3) Vide 1. 2., quest. 60, art. 1 fin. corp.; 2. 2.^a quest. 47, art. 8 et quest. 83, art. 1 corp. et art. 10; 4.^a dist. 15, quest. 4, art. 1, solut. 1.^a

consistere in prædicto imperio intellectus. Atqui imperium hujusmodi, quod est actus intellectus, est visio quædam rei fiendæ. Ergo ex mente D. Thomæ datur quædam scientia visionis practica, quæ est causa rerum.

Respondeo. Fateor ex doctrina Aquinatis *imperium* spectare et ad intellectum et ad voluntatem, propter duo illa, quæ imperium continet, nempe ordinationem seu dispositionem mediõrum ad finem vel intimationem operis faciendi, et motionem: primum enim horum est rationis, alterum est voluntatis, cujus est movere et seipsam et cæteras potentias per modum agentis vel efficientis, et non solum per modum proponentis bonum, sicut movet intellectus ipsam voluntatem (1). Fateor etiam ex eodem S. Doctore in nobis actum intellectus et præcedere et sequi actum voluntatis; præcedere quidem consiliando, quid per voluntatem eligere oporteat, sequi vero, per imperium ordinando instrumenta potentiarum vel aliarum personarum, per quas executioni mandandum sit voluntatis decretum (2).

Nihilominus responderi potest difficultati. 1.º Probabiliter ex mente S. Thomæ doctrina hæc locum non habent in Deo. Secus enim intelligi nequit, cur nunquam imperii intellectualis meminerit, cum de causalitate Dei per suam scientiam et voluntatem loqueretur (3); immo verò cur imperium in hac materia constanter attribuat soli voluntati, ut modo vidimus in probanda secunda parte præcedentis propositionis (4). Nec intelligitur, cur S. Thomas præter *directionem* scientiæ divinæ, proponens res operabiles modosque operandi, *imperium* voluntatis, seligens ac decernens et *executionem* potentiæ, nihil aliud requisierit ad explicandam

(1) Vide S. Thom. in loc. nuper cit; et *de verit.* quest. 22, art. 2 ad 4.um; et *Quodlibet.* 9, art. 12.

(2) Vide S. Thom. 4.^a dist. 15, quest. 4, art. 1, solut. 1 corp. et ad 3.um Cfr. omnino Suarez, *De actibus humanis*.

(3) Vide loca paulo superius a nobis citata in probanda 2.^a parte præcedentis propositionis.

(4) 1.^a dist. 38; art. 1; *de potent.* quest. 1, art. 5; 1 p., quest. 19, art. 4, ad 4.um; quest. 25, art. 1, ad 4.um; 1.^a dist. 45, quest. 1, art. 3 corp. et ad 2.um

effectiõnem operum divinorum (1), et cur denique scripserit scientiam Dei operari mediante voluntate (2). Adde, quod rationes, ob quas in nobis præter ac post electionem decretumque voluntatis adsit imperium rationis, forte non æque valent pro Deo. Verum hæc omissis,

Respondeo 2.º Licet imperium hujusmodi, quod sit actus rationis, ponatur in Deo, non alluderit nisi applicatio, per quam voluntas determinat ad opus scientiam et artem divinam, quæ de se indifferens est, ac non necessario operatur extrinsecus. Nam imperium hujusmodi est actus intellectus dictans et ostendens decretum voluntatis hoc modo: *Volo, ut hoc opus fiat tali tempore modoque, vel: Volo talem concursum indifferenter offerre ad talem actum liberum.* Unde patet, actum illum imperii, licet posteriorem decreto voluntatis, illudque manifestantem, esse applicationem duntaxat, per quam voluntas determinat scientiam et omnipotentiam ad opus. Atqui scientia visionis non est applicatio hujusmodi divinæ artis ad opus, nisi velimus abuti vocabulis, sed est contemplatio operis jam effecti secundum artem divinam. Ergo etiamsi concedatur, S. Thomam agnovisse imperium intellectus in Deo posterius decreto, non exinde sequitur, illum scientiæ visionis tribuisse causalitatem et efficientiam rerum.

Confirmatur. Quia quotiescumque loquitur S. Thomas de visione actuum liberorum, docet illos videri a Deo in se ipsis, prout jam egressis extra causas, seu prout sunt in sua presentia, negatque illos videri in causis suis, vel prout adhuc futuras: ex qua doctrina etiam conciliat libertatem actuum futurorum cum infallibilitate visionis divinæ. Jam vero si imperium illud rationis esset formaliter visio, in qua Deus videt futura libera, non foret vera hæc doctrina; siquidem imperium illud est causa futurorum, nec proinde potest illa respicere ut jam facta et presentia, sed ut adhuc futura et fienda. Unde virtute divini imperii, si sermo sit de futuris

(1) *De potent.* quest. 1, art. 5; 1 p., quest. 19, art. 4, ad 4.um; quest. 25, art. 1, ad 4.um; 1.^a dist. 45, quest. 1, art. 3, ad 2.um

(2) *De verit.* quest. 2, art. 14 corp. Cfr. 1.^a dist. 38, art. 1; *de potent.* quest. 1, art. 5; 1 p., quest. 25, art. 1, ad 4.um

contingentibus a creata libertate dependentibus, solum scitur offerendum esse concursum tantæ virtutis, et temperandum esse per talem indifferentiam, ut salva remaneret libertas causæ create; futura vero ipsa non videntur determinate ac certo, donec supponatur jam in sua præsentialitate extra omnes suas causas.

Relate autem ad ea, quæ Deus ipse solus operatur est independentem a causis creatis, quamvis cognoscat illa determinate ac certo in imperio sui intellectus, non sequitur scientiam visionis esse causam rerum ex mente Angelici, nisi ostendatur secundum S. Doctorem imperium illud esse ipsam visionem divinorum operum (1).

Objectiones
soluuntur.

27. **Objicies 1.º** Scientia, quæ est causa rerum, debet esse libera, nam potuit non causare, siquidem creatio libera est. Ergo supponit liberum decretum Dei. Sed non est in Deo alia scientia libera et præsupponens decretum divinæ voluntatis. Ergo...

Respondeo, neg. anteced. Nam, ut jam notavimus superius, scientia, qua Deus operatur ad extra, necessaria est, cum repugnet Deum ignorare res omnes operabiles modosque illas producendi. Nihilominus libertas creationis divinæ procedit ex decreto voluntatis, quod necessarium est, ut scientia Dei applicetur, ac determinetur ad actualem operationem. E converso si scientia visionis foret causa rerum, non posset satis intelligi libertas actuum contingentium creaturæ; quia cum visio Dei repræsentet res jam determinatas ad unum, nempe ad esse, si est causa illarum, talis est causa, qua posita, repugnat res aliter esse.

Objicies 2.º Scientia, quæ est causa rerum, est scientia approbationis seu beneplaciti, ut docent communissime Scholastici cum S. Thoma (2). Sed scientia approbationis est quedam scientia visionis, addita libera volitione. Ergo...

Respondeo, dist. Minor.: est sola scientia visionis, ita ut nulla scientia simplicis intelligentiæ sit scientia approbationis,

(1) Vide de hac materia Suarez, Prolegom. 2 tract. de Grat., cap. 10: Ruiz, disp. 15, sect. 5: Viva, Curs. Theolog., tom. 1, p. 1.^a, disp. 3, quest. 5, etc., etc...

(2) 1. p., quest. 14, art. 8 fin. corp.

neg.: datur etiam quedam scientia visionis, quæ vocari possit approbationis, *subdist.*: illa quæ supponat rem bonam jam factam, quæque proinde non est causa illius, *conc.*; aliter, *neg.*

Jam vidimus cum Suarezio scientiam quoque visionis vocari posse approbationis, visionem videlicet honorum, in quibus Deus complacet; *vidit enim Deus cuncta, quæ fecerat, et erant valde bona* (1). At, *quid est aliud intelligendum in eo quod per omnia dicitur: Vidit Deus, quia bonum est, nisi operis approbatio secundum artem facti, quæ sapientia Dei est?* inquit Augustinus (2). In qua acceptione scientia approbationis causa non est, cum supponat rem factam, in cujus bonitate complacet Deus. Quando vero de scientia approbationis, quæ causa sit rerum, loquitur S. Thomas aliique prisca auctores, iis describunt illam coloribus, qui scientiam possibilem designent, cui decretum efficax accedat talem scientiam ad operis directionem determinandi (3).

Objicies 3.º Scientia, quæ est causa rerum, est scientia practica. Atqui sola visionis scientia est practica, siquidem scientia simplicis intelligentiæ non ordinatur ad opus, ideoque est pure speculativa. Ergo...

Respondeo, neg. Minor., et rationem additam *disting.*: non ordinatur ad opus in actu primo, id est, non est ordinabilis, si accedat decretum voluntatis, *neg.*; non ordinatur ad opus in actu secundo, *subdist.*; respectu eorum, quæ Deus decernit facere, *neg.*; respectu aliorum, iterum *disting.*; ex defectu scientiæ vel artis divinæ, *neg.*; ex eo quod Deus pro sua libertate non vult uti arte sua in producendis mere possibilebus, *conc.* Et *neg.* conseq. Immo patet ex dictis scientiam visionis esse non posse practicam, nisi ad summum per modum prudentiæ, quatenus visio unius rei possit dirigere Deum ad alia diversa regulanda.

Objicies 4.º Deus α non ideo vult futuras res, quia futuræ sunt, sed ideo futuræ sunt, quia vult Deus. Item β Deus non ideo novit possiblea, quia possiblea sunt, sed e

(1) Genes. cap. 1, vers. 31.

(2) De Civit. Dei. lib. 11, cap. 21 initio.

(3) Vide Ruiz, disp. 15, sect. 6, num. 11.

converso possible sunt, quia Deus illa novit scientia simplicis intelligentiæ. Denique γ) conditionaliter futura propterea sunt talia, quia Deus videt illa scientia conditionata, et non vice versa. Ergo a pari ideo res sunt absolute future, quia Deus illas novit scientia visionis.

Respondeo ad 2) *conc.* assertum, et *neg.* conseq. Nam res non sunt, nisi quia Deus vult eas esse, cum voluntas sit causa rerum, nec sit ulla in rebus bonitas, quæ alliciat Deum ad volendum illas. Quæ ratio etiam proportionali modo valet respectu scientiæ simplicis intelligentiæ, quæ pariter est causa rerum, cum nihil possit fieri a Deo sine illius directione ac dictamine; non autem respectu visionis, ut jam probatum est. Sicut etiam ipse actus divinæ voluntatis, complacentis in bonitate operis sui, præsupponit illud, et potest dici ideo dari in Deo, quia res bona existit.

Ad 3) *neg.* assertum. Nam licet ratio formalis, unde possible Deus cognoscit, non sit ipsa possible natura, sed essentia divinæ; nihilominus res non ideo sunt formaliter possible, quia intelliguntur a Deo, sed præsupponuntur possible, ante intellectionem ex eo quod non implicent contradictionem, sed præ se ferunt terminos imitationis essentiæ divinæ, ut explicatum est in *Ontologia* (1).

Ad 4) negatur pariter assertum ob similem rationem (2).

Objicies 5.º Scientia simplicis intelligentiæ per se indifferens est ad producendum, vel non producendum mundum, vel ad hunc vel alium producendum. Ergo eget ab alio prius determinari. Atqui sola scientia visionis, quatenus est actus intellectus imperantis hoc esse faciendum, potest determinare indifferentiam illam scientiæ. Nam scientia, qua Deus operatur ad extra, est scientia, quæ terminatur ad rem ut aliquando existentem, non vero ad rem ut possibilem. Atqui sola scientia visionis terminatur ad rem ut existentem, scientia vero simplicis intelligentiæ terminatur ad possible.

Respondeo 1.º *neg.* Minor. subsumpt.; nam actus divinæ voluntatis sufficienter determinare potest tum scientiam simplicis intelligentiæ tum omnipotentiam ad operis executionem.

(1) Vide *Ontolog.*, num. 243 seqq., pag. 68; seqq.

(2) Vide Ruiz, disp. 15, sect. 3, 6.

Respondeo 2.º *dist.* Minor.: et actus ille intellectualis imperii, si datur, est vera scientia visionis, *neg.*; non est scientia visionis, *conc.*

Probationem Minoris subsumptæ pariter *dist.* Scientia, qua Deus operatur ad extra, est scientia, quæ terminatur ad rem ut natura posterius existentem per causalitatem prædictæ scientiæ, *conc.*; quæ terminatur ad rem ut jam existentem *neg.* Et *contradist.* primam partem Minoris.

Alteram partem Minoris *distinguo.* Ita tamen ut scientia illa simplicis intelligentiæ, accedente decreto Dei, applicari possit ad directionem operis efficiendi, ac proinde sub hoc respectu terminari possit ad illud, tamquam causa ad effectum ab ea directive causatum, licet non representet illud ut jam existens pro illo signo, *conc.*; aliter, *neg.*, (1). Nam ipsa scientia simplicis intelligentiæ, quæ prout est representatio et notitia, terminatur ad possible, prout est causa directiva operis efficiendi, terminatur ad effectum, ac proinde ad existentiam illius, sicut ipsa voluntas divinæ et omnipotentia hoc modo, in ratione nimirum causæ, terminatur ad rem existentem per suam causalitatem. Et idipsum dici debet de imperio illo intellectus, si datur in Deo.

Objicies 6.º Decretum liberum Dei est causa rerum. Sed scientia visionis idem est cum decreto libero, sicut scientia simplicis intelligentiæ idem est, atque actus divinæ voluntatis necessarius. Ergo....

Respondeo, *neg.* Minor. Vel enim sermo est de futuris, dependenter a causa libera, vel de futuris, quæ sola Dei actione existentiam sortiuntur. Et decreta divinæ conferendi causis liberis creatis concursum indifferentem ex septentia Societatis, inferius probanda, talia sunt, quæ non solum distinguantur a visione, verum nec possint esse medium infallibile visionis, saltem si sola spectentur et præcisa a scientia media. Decreta vero, quæ Deus habet pro rebus a se solo producendis, utpote prorsus infrustrabilia, sunt quidem medium infallibile visionis, non tamen ipsa visio. Visio enim, ut iterum id repetamus, supponit rem existentem, et decretum, cum sit causa rei ipsius, debet quoque visionem antecedere.

(1) Cfr. Viva, loc. cit. paragr. V et VI.